בראשית פרק לד (1)

(כה) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי-דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר:

(כו) וְאֶת חֲמוֹר וְאֶת שְׁכֶם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי חָרֶב וַיִּקְחוּ אֶת דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וַיֵּצֵאוּ:

(כז) בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל הַחֲלָלִים וַיָּבֹזּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טִמְּאוּ אֲחוֹתָם:

(כח) אֶת צֹאנָם וְאֶת בְּקָרָם וְאֶת חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת אֲשֶׁר בָּעִיר וְאֶת אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקָחוּ:

(כט) וְאֶת כָּל חֵילָם וְאֶת כָּל טַפָּם וְאֶת נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹזּוּ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בַּבָּיִת: (2)

(ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל שִׁמְעוֹן וְאֶל לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֶׁב הָאָרֶץ בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וַאֲנִי מְתֵי מִסְפָּר וְנֶאֶסְפוּ עָלַי וְהִכּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי:

(לא) וַיֹּאמְרוּ הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ: (3)

בראשית פרק לה ה) וַיִּסָּעוּ וַיְהִי חִתַּת אֱלֹהִים עַל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב:

חטיפת דינה לשכם

א

אור החיים

ויאמרו הכזונה וגו'. צריך לדעת מה תשובה זו עושה למיחוש יעקב על השמדתו הוא ומתו והלא אפילו לכתחילה אם שאלו הגויים אחת מהכת ויחדוה כא) טתיס אותה להם ולא יהרגו כולן עליה אפילו בעריות כב), ומכל שכן בדרך זה שכבר היה מה שהיה: (4)

ואולי שיכוונו לומר כי לא יחוש על הדבר, כי לא ירעישו אלא אם היו הורגים בלא סיבה, אבל היגה זו לסיבה רחוק היתה שלקת אחותינו בעל כרחה ועשתה זונה, והוא אומרם הכזונה יעשה את אחותינו, ואין הכוונה שמיד על הזנות, שהרי פטרה היתה, וכן גם אינו מצווה אלא על אשת אביו וזכר ונהמה מיה ושוף ואמותו מעמו (רמב"ם פ"ע מהל' מלכים ה"ה): (5)

או ירצה להשיב כי אדרבה יתחכנו בין האומות כשיראו שהוא אחד שלא בכח יעקב, ופעל ועשה כחפצו ולבו לא מהיה נשוגאיהם מקומה בין העמים, ואדרבה מה מהיה חמתם על העמים ורעשו כנ) מפיהם: (6)

רמב"ם הלכות מלכים פרק ט

הלכה א (7)

על ששה דברים נצטווה אדם הראשון: על ע"ז, ועל ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גילוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממשה רבינו, והדעת נוטה להן, מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטוה, הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, נמצאו שבע מצות, (8)

יד. וכיצד מצווין הן על הדינין, חייבין להושיב דיינין ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצות אלו, ולהזהיר את העם, ובן נח שעבר על אחת משבע מצות אלו יהרג בסייף, ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו, וכן נח נהרג בעד אחד ובדיין אחד בלא התראה ועל פי קרובין אבל לא בעדות אשה ולא תדון אשה להם.

(9) נור אריה

בם שכם מתה כל כמיר מה חעלו לכתם. ומיכן כמנ"ם דכני נח מצווים על הדינין ומכיכים אחת שעוכר מכנ על יהו וכלון רלו בתכשב כרע כוס ולא דנהו לכך כיו מיכין ב"אוס אלא כיו הין אוסו. ונמצת דכר פימה כם אלו כוכרים כי אין יאמר לכם לדון אם בן בניא בתרן כי כיו יאלים מכם ואע"ג שנאמרו על כדינין כיו כשוכלו לדון אבל אוס שחנגא מכיכים אלא לאבר לכם לאכן אוסם. ונראה דלא קביל מיד מכם דלא אמר אי תומות כגון כי ישראל ונמצאים שכם שני אומות כגון כמיר וכשיר ואיכו כשם אחד ומתחבר לא נאכם כשם אחד ולפיכן אמר לכם לגוים כדין אומה שבא לאומה על אומה אחרת שבאוכיה כאורה. ואע"ג דאחרכ כאורה כי מקבל אל ביל נאמה עניר ובקרתא אחיר אלא עשו ישראל דכר אבל סיכי ואשה ליישראל דכר כגון זה שארו בכם לעשות לכם לעבוד אע"ג דלא עשה רק אחד מכם כיון דאיכו כשם אחד אלא כיון שאינו לכם אחלם מחברים ניחא בקבסם מכם וס"ל כל כאלמות שם נמצאים כגון לגוי אע"ג דכמדינים ואע"ג דאיכו כרכה שלא עשו אין זה אלוק כיון שאינו לאומה אומר שנגב לא לכם מחברין לכ. עליכן נאלמה וכן שם כל כאלמות:

בראשית פרק מט פסוק ז (10)

אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה אֲחַלְּקֵם בְּיַעֲקֹב וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל: ס

רש"י (ז) ארור אפם כי עז - אפילו בשעת תוכחה לא קלל אלא אפם, וזהו שאמר בלעם (במדבר כג ח) מה אקוב לא קבה אל:

המשך רש"י (11)

דבר אחר אין לך עניים וסופרים ונ' למדי תינוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים, ושבטו של לוי עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ולמעשרות, נתן לו תפוצתו דרך כבוד:

(12) כלי יקר

ואמר יעקב שהם יש"ל דכן כלכי שכטים אלו קנין של העזות פנים וקשיות העורף העורף מי יוכל לעמוד כנגדם וגם המה יהיו כהכלים הרע על כן אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל ר"ל המלך הגדול ממדת העזות פנים ומנודע קני עירף שם בשבט שני אחים אלו, אחלק ואפיץ בכל ישראל כי הרבה (13) לייחסי לכל הד שיבא מבשראל ר"ל בשיהפשם בכל ישראל גם יגיע לכל אחד מישראל כי אם אלק קטן ואייב הן שקרא מבשם לכל ישראל אם קבה מתרף כאמר כי אם קבה עירף היה וכז"ל אמרו שבשם עויב הם ישראל בטומות כי לפי קבלו עבם בעזות וקשיות עורף מן (14) שאמון ולו כי אלק אחם יעקב לכל בניו ר"ל אע"פ שבעזות וקשיות עורף בדם לעבם בכל מקום שם בהם לו לעובדם כאז"ל הוי עז כנמר (15) כו' לעשות רצון אבין בשמים יכן קשיות העורף הוא טוב היא לישראל כדי שיעמדו כדבר לא יעזבו מעני כל לעשות בקול זעם ועבו שאמר יעקב שבשם כי עז..

מאירועי מסירות הנפש של בני לוי:

המילדות העבריות (17)

משה הורג את המצרי

עשית דין מות בעובדי העגל

מחני נא מספרך אשר כתבת

קנאות פנחס

משה במלחמות מדין וסיחון ועוג

החשמונאים

מכילתא ויהי בשלח פרשה א (מהדורת הורוויטש רבין):

"ויקח שש מאות רכב בחור" — משל מי היו הבהמות שהיו טוענין (13) המרכבות? אם תאמר משל מצרים היו והלא נאמר: "וימת כל מקנה מצרים", ואם תאמר משל פרעה היו והלא כבר נאמר: "הנה יד ה' הוי" ה במקנך אשר בשדה", ואם תאמר משל ישראל היו והלא כבר נאמר: "גם מקנם ילך עמנו לא תשאר פרסה", אלא של מי היו? של הירא את דבר ה'. נמצאנו למדין — הירא את דבר ה' הם היו תקלה לישראל, מכאן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר: "טוב שבגויים הרוג, טוב שבנחשים רצוץ את מוחו".

(14) וכן במסכת סופרים פט"ו ה"ט:

"תני ר"ש בן יוחאי הטוב שבעובדי כוכבים בשעת מלחמת הרוג, הטוב שבנחשים רצוץ את מוחו",

(15) מכשים שונים הקשו, "אם דברי רשב"י הם רק בשעת מלחמת מה חידש? תרי אותו גוי רודף אחרינו, ותבא להרגך השכם להרגו"!

ותירץ בעל חכמת"ג בסימן תנ"ח בשלשה אופנים:

א. ...ושמא בא להשמיענו דאפי' אם יכולים אנו לחצילו באחד מאיברין לא נקפיד על זה.

(16) ב. ומכאן שבא להשמיענו דאפילו שזה תגוי אינו עושה מלחמה כיון שבלל אומתו עושה עמנו מלחמה עם ישראל אחינו מורידין ולא מעלין והכי דייק הרמב"ם. ומעין זה כתב המהרי"ל בחרשת ושלח להסביר את מעשה בני יעקב.

הגבורה בישראל

בספר "משפט המלוכה בישראל" כתוב:

(17) "הזלזול המוסרי (של היהדות) בגבור המלחמה משתקף ביותר במסופר בדוד שעל אף כל נצחונותיו על אויבי ישראל לא נחשב לו הדבר לצדקה, אלא להיפך, זה פסלו לבנות את בית ה'.

דברי הימים א פרק כב (18)

(ו) וַיִּקְרָא לִשְׁלֹמֹה בְנוֹ וַיְצַוֵּהוּ לִבְנוֹת בַּיִת לַיקוָק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ס

(ז) וַיֹּאמֶר דָּוִיד לִשְׁלֹמֹה בְּנִי אֲנִי הָיָה עִם לְבָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יקוָק אֱלֹהָי:

(ח) וַיְהִי עָלַי דְּבַר יקוָק לֵאמֹר דָּם לָרֹב שָׁפַכְתָּ וּמִלְחָמוֹת גְּדֹלוֹת עָשִׂיתָ לֹא תִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי כִּי דָמִים רַבִּים שָׁפַכְתָּ אַרְצָה לְפָנָי:

(ט) הִנֵּה בֵן נוֹלַד לָךְ הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה וַהֲנִיחוֹתִי לוֹ מִכָּל אֹיְבָיו מִסָּבִיב כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וְשָׁקֵט אֶתֵּן עַל יִשְׂרָאֵל בִּימָיו:

(י) הוּא יִבְנֶה בַיִת לִשְׁמִי וְהוּא יִהְיֶה לִי לְבֵן וַאֲנִי לוֹ לְאָב וְהֲכִינוֹתִי כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל עַד עוֹלָם:

(יא) עַתָּה בְּנִי יְהִי יקוָק עִמָּךְ וְהַצְלַחְתָּ וּבָנִיתָ בַּיִת לַיקוָק אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר עָלֶיךָ:

מצודת דוד דברי הימים א פרק כב (20)

(ח) דם לרוב שפכת - עם שנלחם מלחמות ה' מ"מ מנעו מבנות את הבית כמו שמנע להניף ברזל על המזבח על שעושים מהם כלי רציחה:ם עמוד רעז.

ילקוט שמעוני שמואל ב רמז קמה (21)

האתה תבנה לי בית וכתיב לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת כיון ששמע דוד כך נתיירא אמר הרי נפסלתי מלבנות בית המקדש. א"ר יהודה בר' אלעאי אמר לו הקדוש ברוך הוא דוד אל תירא חייך כי הם לפני כצבי וכאיל לכך נאמר שפכת ארצה ואין ארצה אלא צבי ואיל שנאמר על הארץ תשפכנו כמים. ד"א חייך הם לפני כקרבנות דכתיב כי דמים רבים שפכת לפני ואין לפני אלא קרבן שנאמר ושחט את בן הבקר לפני ה'. אמר לו ואם כן למה איני בונה אותו, אמר לו הקדוש ברוך הוא שאם אתה בונה אותו הוא קיים ואינו חרב, אמרו לו והרי יפה א"ל הקדוש ברוך הוא גלוי וצפוי לפני שהם עתידים לחטוא ואני מפיג חמתי בו ומחריבו והם נצולין שכן כתיב באהל בת ציון שפך כאש חמתו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך הואיל וחשבת לבנותו אף על פי ששלמה בנך בונהו לשמך אני כותבו מזמור שיר חנוכת הבית לדוד.

הצרפ מין הכון בדי יכונס

"הזלזול המוסרי בגבור המלחמה – אינו החלטי אלא יחסי, לפי מצב האדם היחידי והצבורי והעולמי. תואר אלהי "איש מלחמה" ודי שמו, וכן בישעיהו .מב, יג וכן בישעיהו יג, ד וכן בתהילים כד, ח ומלחמה לו בעמלק.

ישעיהו פרק יג פסוק ד

קוֹל הָמוֹן בָּהָרִים דְּמוּת עַם רָב קוֹל שָׁאוֹן מַמְלְכוֹת גּוֹיִם נֶאֱסָפִים יקוָק צְבָאוֹת מְפַקֵּד צְבָא מִלְחָמָה:

ישעיהו פרק מב פסוק יג

יקוָק כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה יָרִיעַ אַף יַצְרִיחַ עַל אֹיְבָיו יִתְגַּבָּר: ס

(29) המשך דברי הרב:

לעומת שמשון ולוי נשתבחו ונערכו יהודה ודן בחוקף גבורתם ונצחונם, גבורתו הנאדרה של שמשון נמשכה ונתיחסה מתוך רוח ד' שהיתה מפעמת בו.

"ואמרת בכחי ועוצם ידי", מתקשר בחיוב אל "וזכרת כי ד' אלהיך נותן לך כח" – לפי דברי הר"ן בדרשותיו. ועיין מיכה ה, זכריה ט י ובישעיה ג... וכן בשמואל א טז בשבחי דוד"

(30)

(31) שמואל א, טז

(יז) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל עֲבָדָיו רְאוּ נָא לִי אִישׁ מֵיטִיב לְנַגֵּן וְהֲבִיאוֹתֶם אֵלָי:

(יח) וַיַּעַן אֶחָד מַהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי בֵן לִישַׁי בֵּית הַלַּחְמִי יֹדֵעַ נַגֵּן וְגִבּוֹר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה וּנְבוֹן דָּבָר וְאִישׁ תֹּאַר וַיקוָק עִמּוֹ:

(32) בראשית פרק מט

יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אָבִיךָ:

(ט) גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ כָּרַע רָבַץ כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ:

(י) לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וּמְחֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים::

(יז) יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דָרֶךְ שְׁפִיפֹן עַלֵּי אֹרַח הַנֹּשֵׁךְ עִקְּבֵי סוּס וַיִּפֹּל רֹכְבוֹ אָחוֹר:

(יח) לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יקוָק:

(33) מתוך הספר אור לנתיבתי, עמוד צ

אומץ־הגבורה הזה, במסירות הנפש ובהתמסרות הרוח, אשר הפיח בתוכנו אלהי אבותינו קורא דורותינו, הוא הנהו יסודם ושרשם של כל הניסים והנפלאות אשר בהתגלותו זאת עלינו בהגיעו אותנו אל זמננו זה ואל קיומנו זה. על דברי הגמרא כי הצלת הרועה את הצאן מן הזאב ומן הארי חשובה היא בתור נס כמו גם מה שנאמר בדויד שהכה את הארי ואת הדוב להצלת צאנו, מבואר בתוספות כי זהו "ברוח הגבורה והדעת להלחם" שבא עליו במצבו זה; מבואר כי "רוח הגבורה והדעת" המתגלה באדם, להתגבר על כוחות המשחיתים ומתנגדים לקיומו,

רוח הגבורה הזה נמשך ממקור הנשמה של כנסת ישראל כולה וממרומי מעמקיה, מאת הנותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה, למתנחלים עליה ומחדשים בה את תחיית אמתם ואת תשובת טהרם

(34) (35) (36)

(37) שם עמוד רעז

הצניעות והטהרה, במובנן המוקטן והמצומצם, נראות כאילו בניגוד לשכלול המציאות במלוא החוסן והתוקף העוז והגבורה. לעומת־זה במובנן הגדול והשלם, הנה הן דוקא כמו שהן בסיסי הקדושה והמציאות השלימה והקיימת כן הן הנן בסיסי החוסן והתוקף, הגבורה והחיל. כמו שהקדושה ויסודותיה הדבקות והאמונה, הן הן מקורות הגבורה והחיל, כן הצניעות והטהרה המכשירות לה והשייכות לה. טהרתו של מחנה ישראל היא מגלה את קדושת־עוזו ופלא־גבורתו, כמו שזכירתו את ד' אלהיו, הנותן לו כח לעשות חיל, היא המגלה את אמתת תודעתו של כחו ועוצם ידו העושה לו את החיל הזה; היא המגלה את הופעתם של גיבורי יהודה בכל הדר גאונם ותקיפי ישראל בכל תפארת נצחם.

(38)

(39) בבוא אלינו חבורת חיילינו, מבני ברק ורמת גן, ואמרו שהולכים לתגבורת לכפר עציון, ולבקשם לדבר לפניהם אמרתי להם בתוך הדברים על גודל ענין קידוש השם ומצות מלחמת הארץ, עם חיוב הצלת הנפשות, של עכשו, בברכה נרגשת ומועמקה שהם יקדשו את השם בחייהם, (וכן היה אחר כך, תודה לאל) עם ההודעה כי דוקא ממקור האמונה והקדושה, התורה והמצוות, בשם ד' נצח ישראל, הוא יתר הגבורה האמץ והתקף ונצחון, ומאתכם תמשך הזכות והגבורה בעזרת־השם־לם לישובי השומר הצעיר עין חרוד וכדומה. - שם עמוד שיב

(40)